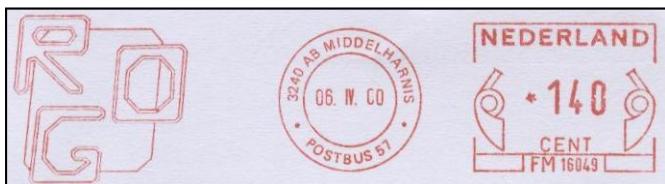

Wat *kunnen* we tegenwoordig nog met de FILATELIE? (3)

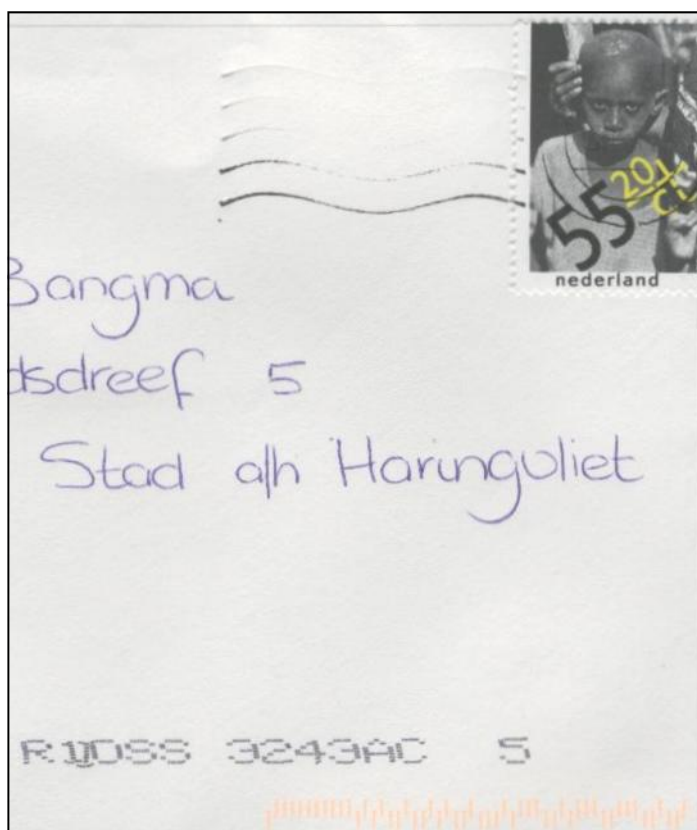
Waarom zijn TARIEVEN zo'n interessant filatelistisch element? Op die vraag zijn meerdere antwoorden van toepassing.

1. Een correct gefrankeerd poststuk is, uit filatelistisch oogpunt bekeken, authentieker en daardoor meestal verkieslijker dan *overgefrankeerd* maakwerk (poststukken dus die alleen maar zijn gemaakt om een aantal leuke zegels op te kunnen plakken) of *ondergefrankeerde* stukken.
2. Tarieven zijn een onmisbaar onderdeel bij verzamelingen over en de reconstructie van (oude) postroutes, de organisatie van het postwezen en de wijze van transport.
3. Tarieven zijn onlosmakelijk verbonden met het verschijnsel van de (straf)port.
4. Tariefwijzigingen zijn vaak de aanleiding tot het verschijnen van nieuwe postwaarden of zelfs nieuwe zegelseries en soms van interessante opdrukken.
5. Tariefwijzigingen zijn vaak gekoppeld aan bepaalde politieke, maatschappelijke en economische processen (inflatie, staatkundige samenvoegingen of splitsingen).
6. Er is soms sprake van gereduceerde tarieven of (ogenschijnlijk) gratis transport: *portvrijdom*.

Van deze aspecten 1, 3, 4, 5 en 6 zullen we enkele voorbeelden geven.

1. In een thematische verzameling behandelt iemand het voortgezet onderwijs en hij onderzoekt wat er is geworden van voormalige rijksscholen die naar de gemeenten zijn overgegaan. Eén daarvan is die op Goeree-Overflakkee. Welke van de twee frankeermachinestempels (verkleind) heeft de voorkeur? De linkse is natuurlijk de beste. De frankering is aangebracht op een echt gelopen brief van dubbel gewicht. De rechtse is een *welwillendheidsafstempelung*, afgegeven aan belangstellend personeel ter gelegenheid

van het in gebruik nemen van machine, stempel en logo. Een echt gelopen (en gefrankeerde) brief van 9 januari 1984 zou het mooiste zijn geweest, want het was de eerste schooldag (na de kerstvakantie) na het vervallen van de portvrijdom voor rijksscholen. De laatste opmerking maakt al duidelijk dat aan verkeerd gefrankeerde post soms toch een verhaal kan vastzitten. Niet altijd een vrolijk verhaal, zoals bij het stuk hiernaast. Een rouwbrief, afgestempeld op 15 juli 2008 (op het origineel goed leesbaar), zonder reclamevlag (daar zorgt men op het sorteercentrum altijd zorgvuldig voor), zwaar ondergefrankeerd (€0,25) en voorzien van de PRIC. De te lage frankering is bij TNT Post vast wel geconstateerd, want rouwpost wordt op het sorteercentrum altijd handmatig gecontroleerd, maar men laat zulke dingen passeren. De zegelkeuze is overigens bewust gedaan door de familie van de overledene. Het gaat om een zeer actief lid van de filatelistenvereniging en de brief is gericht aan de secretaris. Een trieste afscheidsgroet, met een duidelijke link naar zijn en onze hobby....

3. Voor ondergefrankeerde post moet de ontvanger *port* voldoen. In de tijd van de portzegels betalen

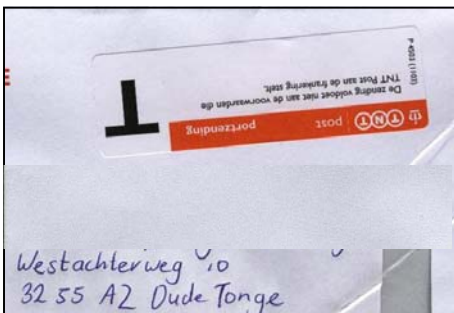
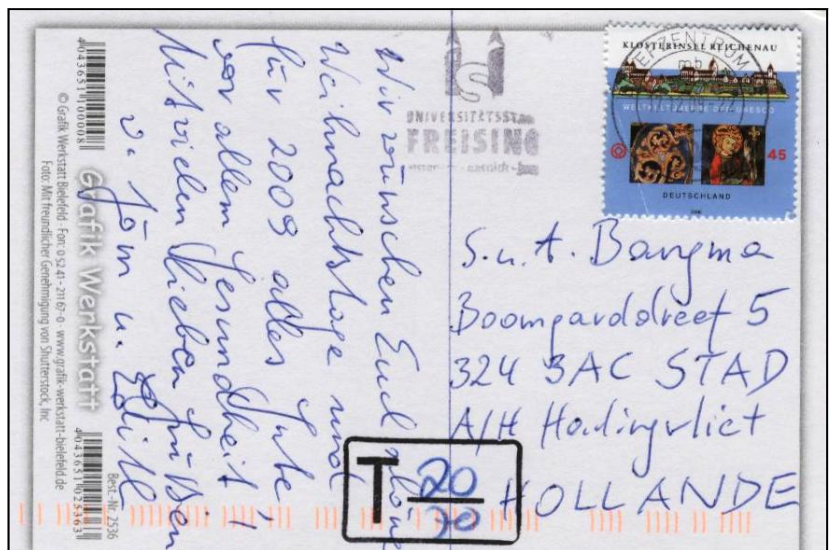

aan de deur of aan het loket en gelijk oversteken! Daarbij deed het er niet toe of het nationale of internationale post betrof. In dit voorbeeld van 1935 s een kaart uit Tsjechoslowakije in Zwitserland beport. Gewoonlijk staat op dergelijke poststukken een grote T (van de internationaal afgesproken term "Taxe"), maar hier heeft men bij het constateren van de onvoldoende frankering volstaan met het aanbrengen van het getal 10.

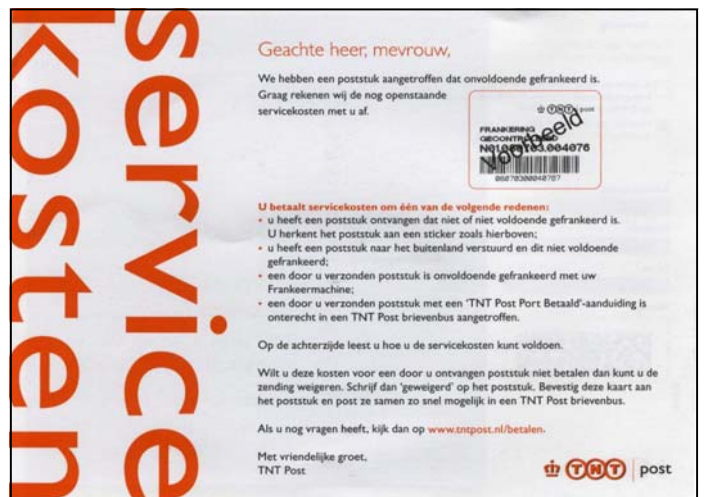
De in Duitsland wonende, soms wat verstrooide nicht van schrijver dezès vond dat ze haar goede wensen voor het jaar 2009 wel kon frankeren met het Duitse kaartentarief binnenland van €0,45. Het resultaat ziet u hieronder. En wat gebeur-

de er toen? Inderdaad, helemaal niets. De kaart lag in de bus en dat was alles. Aan de kaart is overigens te zien dat hij in Nederland twee keer vruchteloos (geen PRIC!) door de sorteergang is gegaan. Ondanks de verminkte postcode is hij toch aangekomen...

We worden hier geconfronteerd met een afschuwelijk dilemma van de postbedrijven. Accepteren van te lage frankeringen levert verlies op, maar het incasseren van port kost aan administratie en loon nog veel meer!

Ergens ligt natuurlijk een grens. Voor €0,20 zet je de machinerie niet in werking, maar om €1,76 te laten passeren vindt TNT Post kennelijk te erg. De ontvanger van het afgebeelde poststuk (fragment met sticker) kreeg daarna een fraaie kaart op A5 formaat in de bus. We laten beide kanten zien, al was het alleen maar om de veranderde cultuur te tonen. PORT bestaat niet meer, het zijn nu SERVICEKOSTEN!

4. Als de tarieven gewijzigd worden kan dat worden opgevangen door een nieuwe waarde toe te voegen aan een bestaande serie, maar het kan ook door de oude voorraad zegels te voorzien van een *opdruk*. We zien dit heel kunstzinnig uitgevoerd bij de Oostenrijkse zegels van "Ferienland Österreich" toen diverse zegelwaarden onbruikbaar waren geworden door een "verduitsing" van de tarieven. De meest

rechtse, de "Kubra", is een leuke vondst. Deze oplossing is wat origineler dan wat men in Denemarken pleegt te doen. Bij elke tariefwijziging verschijnt van de permanente zegels met de Deense koningin een nieuwe waarde, maar steeds in nagenoeg dezelfde rode kleur (ook al zijn er al zegels, maar dan in bijvoorbeeld blauw of paars in die waarde beschikbaar). Dit heeft te maken met het feit dat Denemarken zich als een van de weinige landen nog houdt aan de kleurenafspraken van de Wereldpostunie uit 1906.

Een voor ons Nederlanders zeer bekende oplossing bij de komst van andere tarieven vinden we in de *bijplakzegels*.

5. De Duitse zegels van augustus t/m november 1923 weerspiegelen de enorme inflatie waaraan het land ten prooi was gevallen. De drukkerijen konden het tempo van de tariefwijzigingen gewoon niet bijhouden!

Het zal anno 2008 in Zimbabwe niet veel beter zijn..

Veel van de betreffende Duitse zegels waren maar kort gangbaar en er zijn erg veel ongebruikt overgebleven (en voor zeer weinig geld te koop). Echt gebruikt op correct gefrankeerde brieven zijn ze nu soms behoorlijk kostbaar.

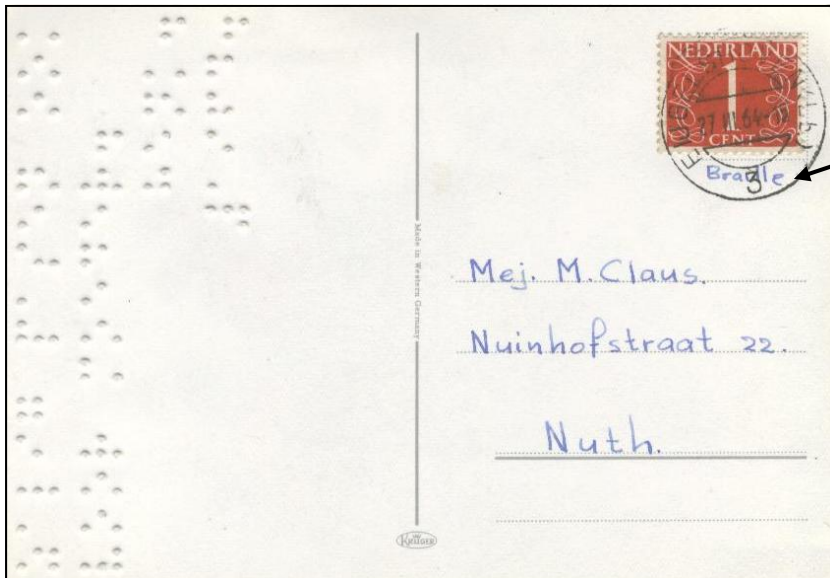

Van landen die hun zelfstandigheid verliezen of krijgen, of van gebieden die een andere "baas" krijgen verandert vaak de muntsoort én het tarief. Dat zien we bijvoorbeeld in Saarland in 1947, toen het gebied niet langer als een "gewone" Duitse bezettingszone werd bestuurd, maar als een economische eenheid met Frankrijk en de Saarmark werd vervangen door de Franse frank.

1 Saarmark werd daarbij gelijk gesteld aan 20 frank. 24 Pfennig was dus (even rekenen) 4,8 frank. Gezien de opdruk ging deze omschakeling voor het tarief van een interlokale brief tot 20 gram niet helemaal "budgettair neutraal".

(Al deze informatie kan iedereen die een paar woorden Duits kent gewoon lezen in de Michel catalogus van Duitsland.)

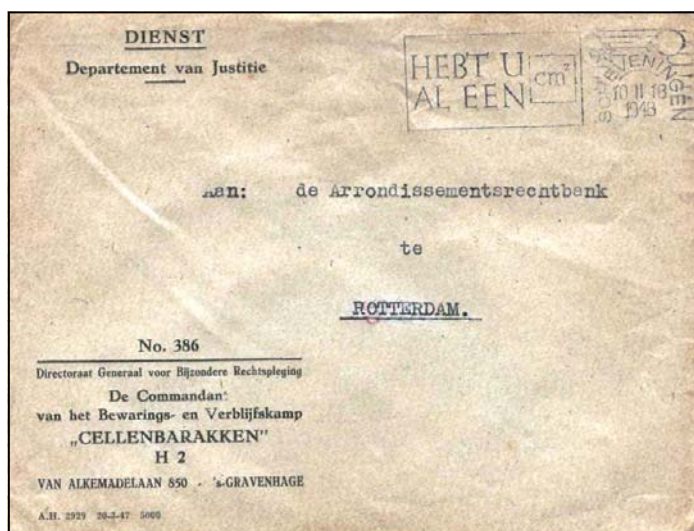
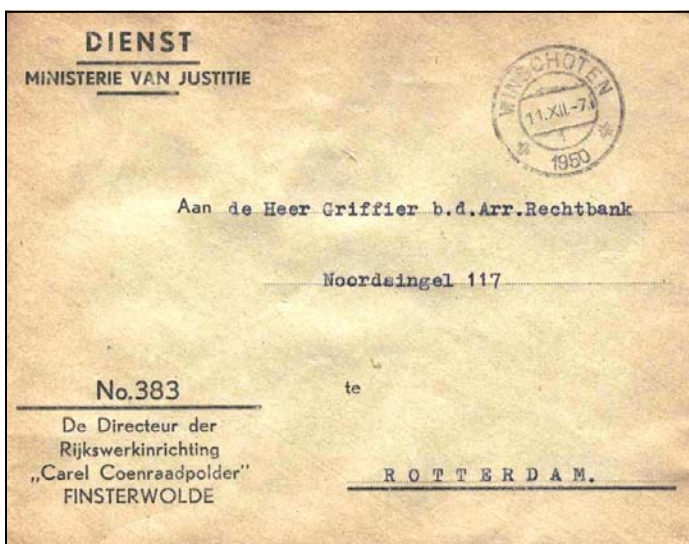
Uit de voorbeelden onder 1, 4 en 5 wordt duidelijk dat het verschijnsel "tarieven" heel wat meer aspecten heeft dan alleen de controle met de vraag: "Is het poststuk correct gefrankeerd?"

6. Het stuk hernaast is een mooi voorbeeld van post die tegen *gereduceerd* tarief (het symbolische bedrag van 1 cent) verzonden kon worden. Voorwaarde was wel dat het woord "braille" er op moest staan. En dat het wel degelijk zinvol kan zijn om een blinde een Ansichtkaart te sturen blijkt uit de tekst, die kennelijk is aangebracht door iemand die er verstand van had. De kaart is afgestempeld op 27 maart 1964 en toont op de beeldzijde de paashaas en de tekst "Vrolijk Pasen".

Nog een stap verder verschijnt de zogenaamde *portvrijdom*: een postaal privilege dat vroeger gold voor allerlei bevoorrechte groepen zoals kerken en het Koninklijk Huis, maar tegenwoordig alleen voor militairen tijdens operaties. Ook de Nederlandse overheden hoefden tot 1984 geen frankering aan te brengen, maar de diverse ministeries moesten daarvoor wel aan Verkeer en Waterstaat (waar de PTT onder viel) een vergoeding betalen.

tairen tijdens operaties. Ook de Nederlandse overheden hoefden tot 1984 geen frankering aan te brengen, maar de diverse ministeries moesten daarvoor wel aan Verkeer en Waterstaat (waar de PTT onder viel) een vergoeding betalen.

Dergelijke (echt gelopen en gedateerde) dienstenvellen horen bij de schaarse filatelistische documentatie van de organisatie van de overheid. Boven- en nevenstaande voorbeelden zouden wel eens heel nuttig kunnen zijn in een verzameling over de "afhandeling" van de Tweede Wereldoorlog in ons land. En als bonus treffen we soms nog interessante (vlag)stempels aan.

In een volgend artikel gaan we in op diverse vormen van filatelistisch "maakwerk" en natuurlijk ook op de vraag of die allemaal wel zo verwerpelijk zijn.